

Aan het College van B&W van de gemeente Aa en Hunze
Door tussenkomst van mw. J. Dekker
Spijkersteeg 1
9461 BH Gieten

Betreft adviesaanvraag Toezicht-en handhavingsbeleid Wmo en Jeugdzorg

Gasteren, 10 september 2021

Geachte leden van het college,

In uw schrijven van 2 augustus 2021 vraagt aan U de Adviesraad Sociaal Domein advies op drie onderdelen:

1. Het Toezicht- en handhavingsbeleid
2. De voorgenomen aanpassingen in de verordening
3. Het openbaar maken van de bevindingen Wmo-toezicht

In het visiedocument "Zorgdragen voor toezicht op de Wmo en jeugdwet" wordt aangegeven dat het toezicht- en handhavingsbeleid één van de middelen is die de gemeente inzet om te voorkomen dat budgetten voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning onnodig worden belast door onjuist (waaronder onrechtmatig) gebruik. De "cirkel van naleving" schetst de vier pijlers van handhaving:

- Communiceren
- Dienstverlening
- Controleren
- Sanctioneren

Fouten kunnen worden voorkomen met goede voorlichting, transparantie en duidelijke communicatie. Optimale dienstverlening en eenduidige werkprocessen verkleinen ook de ruimte voor het maken van fouten en het plegen van fraude.

In de documenten is naast aandacht voor toezicht en handhaven ook aandacht voor informatievoorziening. De adviesraad is eveneens de mening toegedaan dat dit een belangrijke factor is bij het voorkomen van fouten. De adviesraad is blij dat hier ook een duidelijke rol voor de onafhankelijke clientondersteuner wordt benoemd. De ASD is van mening dat een pro-actieve inzet van de onafhankelijke clientondersteuner bij met name het PGB veel misverstanden en fouten kan voorkomen, hetgeen een positief effect kan hebben op de relatie burger overheid. Overigens willen wij hier evenmin de belangrijke rol van Attenta niet onvermeld laten.

De ASD vindt het terecht dat er tijdens de fase van de inkoop van ondersteuning en jeugdhulp al aandacht is voor rechtmatigheid. De adviesraad heeft er al meerdere malen op aangedrongen om bij het aangaan van contracten met zorgaanbieders behalve op prijsstelling nadrukkelijk aandacht te hebben voor de kwaliteit van de aanbieder. Daarbij kan de goedkoopste aanbieder het in onze optiek afleggen tegen de kwalitatief hoogwaardiger aanbieder als daarmee continuïteit en kwaliteit beter gewaarborgd zijn.

De aanpassingen in de verordening "maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Aa en Hunze 2020" verschaffen in de optiek van de adviesraad inderdaad meer duidelijkheid over de invulling van een aantal begrippen. Verdere precisering van een aantal termen zoals "fraude" of "niet-integer-handelen", geeft meer duidelijkheid. Ook de artikelen over herziening (20) en terugvordering (20b) dragen bij aan meer transparantie. De ASD mist

in dit overzicht een nadere omschrijving van de begrippen “doelmatigheid” en “(on)doelmatig handelen”, terwijl de begrippen wel in het beleidsstuk worden genoemd.

De adviesraad vraagt het college bij het verder verfijnen en invullen van de verschillende beleidstukken nadrukkelijk rekening te houden met de “menselijke maat”. Het toeslagenschandaal heeft de afgelopen periode heel duidelijk gemaakt dat het zonder aanzien des persoons toepassen van de regels en ambtelijke willekeur veel schade heeft aangericht in de relatie tussen burgers en overheid. De burger is hierbij vaak nauwelijks in staat om de diverse overheden van elkaar te onderscheiden. Een uitkeringsinstantie, de belastingdienst en gemeenten worden daarbij vaak over een kam geschoren onder de noemer “de overheid”, of dat wel of niet terecht is.

De ASD kan zich niet aan de indruk onttrekken dat in de verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp het PGB meer dan de maatwerkvoorziening kritisch wordt bejegend. De basishouding bij het toezicht en handhavingsbeleid van het PGB ,heeft, zo lijkt het, meer weg van wantrouwen dan van vertrouwen, terwijl naar onze inschatting 95 % van de burgers ter goede trouw is.

Overigens kan de ASD zich ook voorstellen dat toezicht en handhaving van het PGB enerzijds en maatwerkvoorzieningen anderzijds verschillende accenten kent, mede omdat de rol van de client in beide situatie verschillend is.

Het is de ASD niet geheel duidelijk of de toezichthouder rechtmatigheid ook “als BOA wordt aangesteld” of “als BOA kan worden aangesteld”. Beide omschrijvingen worden gebezigd. De ASD pleit daarbij voor een scheiding der functies. Als een toezichthouder een onrechtmatige daad veronderstelt, dient hij/zij in de ogen van de ASD een andere persoon in te schakelen als Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) De ASD hecht aan het” vier ogen principe”.

In Artikel 24b. maakt U melding van een Meldpunt kwaliteit en rechtmatigheid. In de verordening wordt niet aangegeven hoe U dit Meldpunt denkt in te richten. De ASD wijst U er op dat aan een dergelijk meldpunt naast voordelen ook nadelen kunnen kleven. Zeker als burgers ook anoniem kunnen melden.

Terecht besteedt het college veel aandacht aan Privacy en gegevens uitwisseling. (2.5 van het beleidskader) Op pagina 15 staat onder het kopje Algemene wet bestuursrecht (Awb) dat de toezichthouder , weliswaar onder allerlei voorwaarden bevoegd is panden te betreden. Indien dat het geval is bij cliënten gaat het om het betreden van een woning. Dat heeft veel impact op de bewoners. De ASD vraagt zich af hoe wordt geborgd dat dit uitsluitend gebeurt als het echt niet anders kan. Bovendien acht het de ASD ook hier van belang dat de toezichthouder zich bij een dergelijke forse ingreep zich laat vergezellen door een BOA.

Het openbaar maken van de bevindingen vanuit het Wmo-toezicht vindt de adviesraad een goede zaak. Dat kan bijdragen aan het gehele proces rondom de kwaliteit van de Wmo-voorzieningen. De adviesraad is benieuwd op welke manier B&W dit overwegen te gaan doen. Overweegt het college openbaar making bij zowel het PGB als bij de maatwerkvoorziening? Dat bij het openbaar maken veel zorgvuldigheid gevraagd is, spreekt volgens de adviesraad vanzelf. Daarbij nemen wij aan dat wanneer er sprake is van een bestuurlijke maatregel, een privaatrechtelijke maatregel of een strafrechtelijke maatregel de dienstverlener in de gelegenheid wordt gesteld om diens zienswijze in het rapport op te laten nemen. Ook vragen wij metname aandacht voor de positie en privacy van de client.

De ASD acht het toezicht en handhavingsbeleid 2021-2025 is een mooie vorm van co-creatie van de betrokken gemeenten. De ASD constateert overigens ook dat de focus van de documenten bijna uitsluitend op het toezicht en handhaven en op controleren en

sanctioneren is gericht, terwijl de 'cirkel van naleving' nadrukkelijk ook stap 1 communiceren en stap 2 dienstverlening aan de orde stelt. Deze twee stappen worden in Bijlage II slechts summier en vrijblijvend, op basis van een handreiking van de VNG, behandeld. De ASD adviseert deze stappen, omwille van de transparantie, nader uit te werken en op te nemen in de verordening. Pas dan is er in de ogen van de ASD sprake van het inrichten van toezicht en handhaving in de WMO en Jeugdwet volgens de cirkel van naleving' . Tegen deze achtergrond is de ASD ook benieuwd hoe per gemeente prioriteiten en accenten en handhavingsinstrumenten ingezet gaan, of kunnen worden.

Met het College is de ASD van mening dat monitoring en evaluatie van het toezicht en handhavingsbeleid van belang zijn om te bepalen hoe de implementatie en uitvoering verloopt. De ASD kan zich voorstellen, dat omwille van de objectiviteit , deze monitoring en evaluatie door een externe partner wordt uitgevoerd.

De ASD waardeert het dat zij in een vroegtijdig stadium is betrokken bij de definitieve vaststelling van de verordening. De ASD vertrouwt er op dat het college de opmerkingen van de ASD zal betrekken bij het vaststellen van de verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Aa en Hunze 2022.

De formele adviesaanvraag zien wij te zijner tijd graag tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Namens de Adviesraad Sociaal Domein

Meindert Krijnsen
(voorzitter)